

М Е М О Р А Н Д У М

~~22.~~ ~~Юнак~~ Н
Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ЕКА „НОВОЇ ДОБИ“ № 22.

МЕМОРАНДУМ

Української Комуністичної Партії
Конгресові III. Комуністичного Інтер-
націоналу

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

ВІДЕНЬ — КИЇВ

1 9 2 0

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“

органу Закордонної Групи
Української Комуністичної Партії.

Досіль видано:

- № 1. **Винниченко В.:** Всесвітня революція. Відень, 1920, 16^о, 16 стор.
- № 2. **Винниченко В.:** Українська державність. Відень, 1920, 16^о, 32 стор.
- № 3. **Левинський В.:** Соціалістична революція і Україна. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 4. **Паламар Г.:** Капітал, колоніальні народи і більшовизм. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 5. **Шаповал М.:** Інтелігенція і пролетаріат. Відень, 1920, 16^о, 36 стор.
- № 6. **Винниченко В.:** Політичні листи. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 7. **Левинський В.:** Релігія, наука і соціалізм. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 8. **Стах П.:** До верховин! Поезії. Відень, 1920, 16^о, 32 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

06 10

[Handwritten signature]

Меморандум
Української Комуністичної Партії
Конгресові ІІІ. Комуністичного
Інтернаціоналу

5842

~~30943~~ / 22

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

ВІДЕНЬ — КИІВ

1 9 2 0

961/233/2852

Меморандум

Генерал-лейтенанту І. І. Штайману

Секретарю М. І. Штайману

у Львові

Львівська державна
наукова бібліотека
№ 3911

З друкарні Ігн. Штаймана, т. з. о. п., Відень, ІХ.

Меморандум Української Комуністичної Партії Конгресові III. Комуністичного Інтернаціоналу.

Дня 22—25 січня 1920 року в Києві відбувся установчий з'їзд Української Комуністичної Партії, котрий остаточно закріпив і уформував розпад і диференціацію революційних елементів, що попередньо ґрупувалися кругом української соціал-демократії, направив її пролетарську частину на шлях комуністичної революції, в границях, обемі і конкретних національних умовах України.

Цей з'їзд затвердив також партійну програму, дав оцінку світової і української соціальної революції і випрацював організаційні форми для об'єднання комуністичного українського пролетаріату, щоб визволити його від впливів націоналістично-міщанської ідеології, і підготувати для рішучої і свідомої боротьби за класову диктатуру пролетаріату.

Необхідно прослідити всю історію революційного і національного руху на Україні, щоб ясно зрозуміти причини, які привели до утворення Української Комуністичної Партії, в часі, коли вже існувала областна організація Російської Комуністичної Партії, так звана Комуністична Партія (большевиків) України.

Україна на протязі більше двох з половиною століть пригнана російським абсолютизмом, була об'єктом економічної експлуатації, національного гнету і колонією для русифікаторської політики зі сторони державних класів російської імперії.

Вищі шари української нації, — шляхта і козацька старшина, винародились та пішли на службу російського абсолютизму, а носіями національної думки зісталось закріпощене українське селянство, що представляло собою етнографічний матеріал для професорських дослідів колись „історичної нації“. Сказано, — нація померла.

Однак те, що буває причиною поневолення націй, іменно економічний розвиток, те саме дає і средства закріпощенню для їхнього відродження і визволення.

Розвиток капіталізму так званих „неісторичних“ націй штовхає на нові шляхи, спричинює руйнуючі і творчі процеси, розкладає етнографічну масу, творить з неї класи і посприяє національному відродженню нації.

По словам Рудольфа Гільфердінга, які цитує тов. Ленін в своїй праці про імперіалізм, капіталізм втискається також до поневолених народів, революціонізує в корінь старі соціальні відносини, руйнує тисячлітні аграрні окремішности „неісторичних“ націй

і втягає їх у капіталістичний вир боротьби. Сам капіталізм дав поневоленим средства і способи для їх визволення.

Вони видвигають самі цю ціль, яка все була найвищою метою європейських націй: будування єдиної національної держави, як знаряддя економічної і культурної свободи.

Початок відродження українського народу сягає в половину ХІХ. століття, коли почався проявлятися сильно літературний рух, якого провідниками була національно свідома інтелігенція, що повстала зі слоїв українського народу.

Від геніяльного бунтарського поета української кріпацької маси — Тараса Шевченка, далі через культурництво і хлопоманство старих „громад“, через політичний лібералізм і радикалізм Драгоманова — український національний рух в добу революції 1905 року був вже класово і національно здиференціалізований.

Створення української соціал-демократичної партії в 1905 році, яка повстала з революційно-соціальної групи, з так званої „Революційної Української Партії“ (Р. У. П.), що існувала від 1902 р. — було одночасно початком національного і класового руху українського пролетаріату. В революції 1905 року, українська соціал-демократична партія

брала живу участь; до початку революції 1917 року, вона ставила своїм домаганням автономію України, як мінімальну демократичну програму в національному питанню. В пору світової війни 1914 р. вона стояла непохитно на точці погляду революційної боротьби, проти війни і злучилась з Ціммервальдом.

В той-же час на Україні існувала ще друга група: Російська соціал-демократична партія, котра мала на міський пролетаріят більший вплив чим українська соціал-демократія, а причиною цього: імперіялістична і колоніяльна політика руського і європейського капіталу на Україні, зросійщений город і насильне творення вищих верхів кваліфікованого руського або зрусифікованого пролетаріату, не звязаного з масами українського народу.

Хоч українські по походженню і національності робітники творили більшість пролетаріату України, то по причині їх низького культурного рівня і відсталости в клясовому розвитку, ще й тому, що українські робітники головним чином були заняті в сільському хазяйстві, сільській індустрії і гірській промисловости, або заповняли собою ряди некваліфікованих робочих города, відгравали вони ролю приналежних до руських елементів і були в їх партійних групах та гуртках.

Наколи прийняти на увагу фінансово-економічну експлуатацію України руською метрополією і національно-політичний гніт над українським народом, а разом і зв'язаний з тим низький культурний рівень мас, то остане ясним — стан соціальних сил України з початку великої східної революції.

II.

Підготовлена усім дотеперішнім капіталістичним розвитком, українським національним рухом та гнітом російського імперіялізму, українська революція почала виділятися в загальнім ході російської революції як національна, яка ставила своїм завданням національне визволення шляхом створення національної держави.

Період від лютого до листопада 1917 року був часом надзвичайного національного здвигу українських селянських, жовнірських і робітничих мас, періодом боротьби з імперіялістичним тимчасовим урядом і гуртування сил для здійснення гасла національного визволення, товчком якого послужила жовтнева революція в Петрограді.

Носієм цього руху явився бльок дрібної буржуазії, селянства і української частини робітництва, завершений Центральною Радою. Найбільш активну і керуючу участь приймала в цім рухові й українська соціалдемократія, яка в часі боротьби з російським ім-

періялізмом стояла на революційній національній і класовій позиції, чому дала вираз резолюція IV. конгресу У. С. Д. Р. П. у вересні 1917 року, де вказується на перехідний характер революції, на стремління трудящих мас до усунення капіталізму і переведення соціальної революції, і де видвигнуто проблему революційної влади робітників, селян і салдатів. Цей період уважався в українській соціалдемократії „большевицьким“, хоча цей „большевизм“ підтримувався більше національною боротьбою чим класовою.

В той час українська соціалдемократія здобула великий вплив в масах українського пролетаріату і втягнула в свої ряди широкі робітничі слої, зв'язані зі стихійним національним і соціальним рухом народніх мас. У всіх промислових районах України У. С. Д. Р. П. мала свої великі організації, рахуючи десятки тисяч членів партії, а в деяких районах, як напр. в Криворіжжі, мала за собою більшість пролетаріату. Таким широким впливом У. С. Д. Р. П. на українські робітничі маси, найбільш зв'язані з українським селянством, і пояснюється керуюча роль У. С. Д. Р. П. в першому етапі української революції до листопада 1917 р.

В цій національній революції російська соціалдемократія (большевики), [нинішня Ко-

муністична Партія (б) України, областна організація Р. К. П.] участі не приймала, вважаючи цей рух шовіністичним. Дякуючи цьому, клясово найбільш вихований руський пролетаріят на Україні зістався поза українською революцією, уважаючи її буржуазною та забуваючи, що завданням пролетаріату і являється вести буржуазно-демократичну революцію до кінця.

Партія большевиків, стоячи осторонь од української національної революції, не використала її для розвитку соціалізму, вона не використала революційного настрою української соціалдемократії для національного об'єднання і соціального визволення трудящих, для розколу в середині українського національного блоку, для диференціації українського пролетаріату від буржуазії. Вона так і лишилася зовнішньою силою у відношенні до української революції і навіть не була об'єднана у всеукраїнському масштабі для боротьби з українською дрібною буржуазією, що захопила в листопаді 1917 владу на Україні і створила „Українську Народню Республіку“. Стан класової боротьби пролетаріату на Україні погіршився ще виступом Совнаркомом Росії війни Центральній Раді, яка перемінила громадянську війну в національну і параліжувала або кинула в обійми буржуазії революційні українські елементи.

По захопленню влади Центральною Радою і проголошенню Української Народньої Республіки, українська соціалдемократія згубила класові позиції, в ній взяли верх опортуністичні елементи, а її провідники потягнули партію в табор буржуазії. Національна війна задержала диференціацію в українському народі.

Треба зауважити, що провідники совітської влади на Україні з початку старалися запозичити форми, що їх створила національно-буржуазна революція, в інтересах пролетарської революції і признавали українську народню робітничо-селянську республіку, створюючи народній секретаріат, як орган влади і т. д.

Але маси руського й русифікованого городського пролетаріату та їх партій, та організація К. П. (б) У. були натільки не підготованими до такої політики, що в своїй боротьбі проти дрібнобуржуазної Центральної Ради нищили все українське взагалі, не рахуючись з плянами своїх офіційальних провідників із народнього секретаріату.

Зрада Центральної Ради, союз її з німецьким імперіялізмом, поразка першої радянської влади на Україні і гетьманщина обнажили класову боротьбу, і в українській соціалдемократії став наростати розкіл: в середині її повстала група незалежних.

Коли гетьманщину скинули виключно внутрішні національно-революційні сили українського народу (при чім в момент перевороту К. П. (б.) У. від співділання з українськими революційними групами одказалась і в перевороті участі не взяла), група незалежних змогла організовано виступити щойно на VI. конгресі У. С. Д. Р. П. в січні 1919 року, де формально від партії відкололась, прийнявши плятформу совітської влади, соціалістичної республіки і незалежності України й назву „У. С. Д. Р. П. незалежних.“

Революційний рух проти німецької окупації і гетьманської реакції, початково на чолі з бльоком національних дрібноміщанських партій під проводом Директорії, перемінився в рух, звернений для заведення радянської влади. Завдяки слабості українського пролетаріату і відірваності його зрусифікованих верхів від основної маси працюючих України, незакінченності і неперезитості національної буржуазно-демократичної революції, цей рух не видвинув внутрішньої політичної керуючої сили, а тільки був завершений об'єктивно зовнішнім центром, урядом Пятакова-Раковського, який стремління українських працюючих мас до совітської влади зрозумів як заперечення масами своєї національності і незалежності України і, опираючись на верхи російського пролетаріату України та

на військову силу Росії, почав свідомо або несвідомо вести політику ліквідації державних форм, в яких вилилось було самоозначення українського народу.

Таким чином стихійний класовий рух працюючих мас був затемнений національним моментом і йому не дали розвинутись в диктатуру пролетаріату і бідного селянства. Ці шари українського пролетаріату і півпролетаріату, які активно боролися за радянську владу, оказались відкинутими від її будівництва тою національно-економічною політикою, яка вкінці дістала назву „руссотяпська“, а місто української радянської влади настала російська окупаційна.

Це привело до національного роздору серед працюючих мас, до загострення національної боротьби, до відірвання влади від мас, до деморалізації пролетаріату і до стихійного повстанчого руху проти окупаційної влади, навіть з боку цих елементів, які щойно боролися за радянську владу, і які в своїй новій боротьбі виставляли гасло незалежності української радянської республіки; півпролетаріат села при спочуттю значної частини пролетаріату міста виповняв ряди цього руху. Такий стан після первістних успіхів червоних військ надзвичайно скріпив відпорність недобитої дрібноміщанської шовіністичної демократії, зорганізованої коло Директорії, яка поправлялася від нанесених

їй порозок, втримувала розпочавшийся політичний розклад в своїм таборі, черпала нові сили з Галичини, знаходила підтримку в куркулівських елементах села, які в свою чергу вступили були на шлях повстань, і почала поважно загрожувати маревом буржуазної реставрації на Україні.

У. С. Д. Р. П. незалежних, не зміцнившись ще ідеологічно після розламу української соціалдемократії і не скристалізувавшись ще як комуністична партія, хоча і йшла до комунізму, шукала форм для переведення соціальної революції в конкретних умовах України і для протиділяння ліквідаторській національній політиці російських комуністів; з другого боку вона ясно представляла собі небезпеку буржуазної реставрації зі сторони Директорії і горячково хваталась всіх засобів для боротьби з цією небезпекою.

Відкинена від соціалістичного будівництва і числячися з небезпекою контрреволюції, партія примушена була йти в маси, в повстанчий рух, щоби взяти провід над ними і не допустити до него петлюрівщини, щоби оперти його на революційні елементи і надати йому революційний характер боротьби за українську радянську владу. В березні 1919 року Всеукраїнський Революційний Комітет, заснований У. С. Д. Р. П. незалежних, взяв на себе провід повстанчим рухом і розпочав боротьбу початково проти Директорії.

В Жмеринці було піднято повстання і зроблено неудачну спробу скинення і захоплення Директорії; по тім, з ростом масового руху проти уряду Раковського, розпочато воєнні кроки і проти його армій під гаслом незалежної української радянської республіки, при чім одночасно об'явлено Петлюру і Директорію зрадниками українського працюючого люду.

Безпосередньою причиною цього виступу був арешт партійних членів Надзвичайною Комісією в Києві, закриття (хвилеве) партійного органу і фактичний розгром організації в Києві.

Всеукраїнський Революційний Комітет поставив був своїм завданням швидко обняти владу в центрах України і проголосити незалежну Українську Соціалістичну Радянську Республіку, сподіючись цим способом випередити загарбання України Петлюрою і розложити його армію, притягаючи на свою сторону революційні але національно настроєні його військові частини, з другого боку фактом створення дійсно українського радянського правительства примусити російських комуністів змінити своє відношення до українського питання і дійти з ним до порозуміння.

Отця боротьба була історичним неминучим явищем, результатом конфлікту поміж внутрішніми і зовнішніми силами укра-

їнської революції, результатом імперіялістичного наслідства старої Росії, яке не пережила К. П. (б.) У.; все те зупиняло консолідацію внутрішніх соціальних сил української революції і утруднювало доспівання і кристалізацію українського комуністичного пролетаріату.

Тільки кинувшись в цю боротьбу, партія, яка ще не закінчила свою комуністичну еволюцію і не була достаточо обізнана з положенням і своїми силами, при кермі якої були напів пролетарські елементи, в звязку з починаючою розростатися петлюрівщиною, мусіла піти не деякі уступки дрібно-буржуазним есеровським елементам, зм'ягчила в другій редакції приказ Всеукраїнського Революційного Комітету, Ч. 48 відносно Петлюри, замінила слово „Зрадницька Директорія і Петлюра“ словами „зрадники українського трудящого народу“.

В той-же час петлюрівщина поставила своїм завданням не допустити Всеукраїнський Революційний Комітет до об'єднання всього повстанського руху і захоплення влади на Україні.

З самого початку революційні відділи стали заповнятися контрреволюційними елементами, почалися погроми жидів і розклад. Партія опинилася захоплена зі всіх сторін контрреволюцією, тому її проводирі спонукані були вивести свої війська на тері-

торію Петлюри, де були арештовані, а властиво їх одряди розоружені.

Між тим в самому повстанському русі партія незалежників дозрівала, як комуністична партія.

Зударившись з дрібно-буржуазною, напів пролетарською стихією, партія скинула зі себе противоріччя, перемогла їх, вийшла на боротьбу з поглибленням класової свідомості, з вирішеною гострою тактикою і з комуністичною програмою, котра й була принята на зїзді партії 22.—25. січня 1920 року. Українська Комуністична Партія на практиці, в боротьбі пересвідчилася в малій свідомості українського пролетаріату і сільського півпролетаріату, в незатронутості пролетарської революції широких слоїв трудящих мас України, рівночасно переконалася в неспосібності областної організації Російської Комуністичної Партії, що зветься Комуністична Партія (большевиків) України, яка не вміє втягнути внутрішні сили українського пролетаріату і трудящого селянства для участі в пролетарській революції, не вміє обєднати мійській пролетаріат з сільським півпролетаріатом, а це по причині її органічного незв'язання з українською революцією, і тому, що вона спірається на руські, або зрусифіковані верхи пролетаріату, на елемент відорваний від українського народу, не зважаючи на економічну, культурну і психологічну відрубність

України веде централістичну політику бувшої імперіялістичної Росії, і з трудом розриває з її наслідством, і в кінці тому, що та партія не є в силі правильно розв'язати завдання пролетарської революції в умовах України.

Всі ті завдання вирішила взяти на себе Українська Комуністична Партія, підготувати і зорганізувати український пролетаріят для виконання його історичної ролі, підняти його класову свідомість, зв'язати його змагання з боротьбою цілого трудящого українського народу за своє соціальне і національне визволення, направляти класову боротьбу цього пролетаріату не шляхом підпорядкування його другому одряду міжнародного пролетаріату, а шляхом підняття його як рівноправного члена міжнародного товариства — Комуністичного Інтернаціоналу, підчиняючи його боротьбу інтересам загальної боротьби світового пролетаріату шляхом створення самостійного партійного центра, єдиного, дійсного представника класового руху всього пролетаріату України — Української Комуністичної Партії, як це постановляє наша програма.

Всі ці задачі виконує Українська Комуністична Партія у своїй щоденній політичній боротьбі і в організованій і виховуючій роботі.

III.

Розвиток всесвітнього капіталізму завершився фазою імперіялістичного фінансового капіталу; панування якого привело до нечуваного поневолення працюючих мас усього світу і всіх народів землі горсткою маґнатів і королів капіталу, що керують усім світом при допомозі невеликого числа імперіялістичних держав. Фінансовий капітал, змагаючи до панування над світом і до світового хазяйства під загрозою гниття і розкладу, кинув народи в світову імперіялістичну війну, яка явилась показником загальної кризи капіталістичного хазяйства і привела його до повного краху і упадку.

І тому то „світова війна з konieczністю повинна була перейти і в дійсності переходить і буде даліше розвиватись в горожанську війну експлуатованих мас на чолі з пролетаріатом проти буржуазії.“

Світова пролетарська революція, яка розпочалася в Росії і все більше втягає в своє русло широкі маси працюючих усього світу, видвигнула і поставила перед пролетаріатом цілий ряд проблем, від розв'язки яких залежить справа його визвольної боротьби.

Панування фінансового капіталу з його погонею за прибутком, стремлінням за зовнішніми ринками і боротьбою за них привело до поділу цілого світу між великих

імперіялістичних хижаків, до поневолення останніми всіх відсталих країн і до сильнішого загострення економічної експлуатації колоній і національного гноблення народів. Імперіялістичні держави при допомозі мілітарної організації військової сили жорстоко здавлювали не тільки класовий рух працюючих в себе, але і визвольні національні змагання колоній і поневолених народів. Імперіялізм створив механічну систему централізованих колоніальних держав, стараючись злагодити класові протилежности внаслідок метрополій колоніальною політикою, загострюючи одночасно національні протиріччя поміж паразитарною „державою-рендовиком“ і колоніями, змагаючись до створення власних незалежних держав, як осередки розвитку їх економічних організмів і засобу до політичної і культурної свободи.

Сам капіталістичний розвиток пхав з історичною konieczністю поневолені колоніальні народи на шлях боротьби за національне визволення, ц. б. за створення незалежних держав.

Ввезений в колонії капітал підносить їх внутрішні продукційні сили, веде до бистрого промислового розвою, деколи навіть на кошт економічного застою метрополії, розкладає народні маси на класи, творить нові економічні осередки, які стремлять до об'єднання ігравітуючих до них на основі

природних економічних, географічних умов територій і до завершення консолідації економічних організмів, які історично найчастіше, хоча не обов'язково, зв'язані з певними націями і тим збільшають силу супротиву колоніальних народів проти імперіялізму.

Колоніально-імперіялістична структура світового господарства і організації людства сама намітила форми нової органічної їх структури під проводом пролетаріату.

Тому то криза капіталізму і розклад його, спричинені світовою війною, яка привела до всесвітньої революції, відслонили тільки ці економічні організми, які в перехідній революційній добі повинні закінчити свою економічну, державно-політичну і національну організацію.

І на них опреться дійсний Інтернаціонал керуючого пролетаріату в своїй праці для організації господарства і комуністичного суспільства.

„В наслідок цього момент розвалу світової війни і момент переходу до комуністичної революції веде неминуче до розвалу імперіялістичних держав-конгломератів, як пр. Росія, Австро-Угорщина, або Британія, на основні економічні організми, а також неминуче веде до об'єднання горожанських війн внутрі поодиноких держав з революційними війнами, як обороняючихся проле-

тарських країн, так і гноблених народів проти ярма імперіялістичних держав."

Це пояснює нам, чому пролетарська революція почалась в економічно відсталій країні — в Росії: капіталізм, підірваний і умираючий, натурально почав валитися, починаючи з найбільш слабих місць, там, де він створив найбільш глибокі і різнородні протилежності. Це вказує нам, яке значіння для пролетарської революції повинні мати повстання проти англійського імперіялізму його колоній.

Для того то немислимі і реакційні усякі заходи переводити пролетарську революцію обов'язково в рямках старих імперіялістичних держав. Перед міжнароднім пролетаріатом стоїть завдання втягнення в комуністичну революцію і в нове будівництво не тільки передові капіталістичні країни, але і відсталі народи — колонії, використовуючи для цього національні революції останніх шляхом активної участі і керуючої ролі в них, змагаючи до перманентної революції, не дозволяючи буржуазії затримати її на реалізації гасла національного визволення, але борючися за обняття влади і за диктатуру пролетаріату і доводячи буржуазно демократичні революції до кінця організацією закінчених незалежних

держав, входячих в загальну сіть міжнародного об'єднання повстаючих радянських республік, яке буде опиратись на них, — на сили місцевого пролетаріату і працюючих мас кожної країни при взаємній допомозі всіх відділів світової революції.

IV.

Таке розуміння процесу світової пролетарської революції дає нам можливість зрозуміти хід і характер української революції і означити в ній завдання українського пролетаріату і його комуністичної партії.

Українська революція виявила з цілою ясністю увесь цей клубок противенств, які повстали з попереднього розвитку продукційних сил України і її соціально-політичних відносин, в котрих крім класових противенств капіталістичного ладу, грають велику роль і національні противенства, або краще сказати, боротьба внутрішніх і зовнішніх соціальних сил, що утруднює класову боротьбу і вистимує комуністичну революцію на Україні.

Цей попередній розвиток України наложив своє сильне пятно на весь хід української революції; яка до цього часу не може розвинути в цілій повноті в комуністичну революцію.

Україна гноблена російським імперіалізмом, заселена народом, який займає серед

славянських народів своє самостійне місце, будучи колонією в відношенні до російської імперіалістичної держави і півколонією в відношенні до європейського капіталу, в процесі капіталістичного розвитку прийняла форму національно-економічної області, охопленої басейнами рік Донця, Дніпра і Дністра і гравітуючої до Чорного моря, якої характер сільсько-господарська культура і зв'язаний з нею промисл предметів запотребовання (головно бураково-цукровий) і яка є зв'язана з осередком сильно розвинутого гірничого, угольного, металургічного і металевого промислу Донецького басейну, Криворізьського району і великих міст.

Будучи промислово нище розвинутою Росія, Україна одночасно виявила (особливо в імперіалістичний період) о много скоріший темп розвитку чим Росія (головно в тяжкім промислі), стараючись догнати, а в деяких галузях і перегнати її; це характерне явище для розвитку колоній і примушує їх стреміти до створення своїх власних незалежних центрів, які б управляли господарським, політичним і культурним життям їх народів.

Однак такий колоніяльно-економічний розвій України з проникненням до неї капіталізму із зовні і при управі її промислом петроградськими, московськими і західно-європейськими банками з ввозом до

неї капіталів, відбився й на структурі її соціально - класових і національно - політичних відносин. Ввіз капіталу і розвій промислу України, імперіялістична і русифікаторська політика Росії йшли в парі з напливом сюди робітничих сил із Росії, головнo кваліфікованих робітників, з відриванням пролетаризуючихся українських елементів від маси народу — працюючих. Рівночасно царський уряд Росії всякими способами пособляв еміграції з України пролетаризованих елементів села, не використаних для промислу і переселяв їх в інші частини імперії (головно в Сибір), відмежуючи себе таким способом від небезпечної концентрації чисто українських пролетарських сил, спосібних до підняття боротьби проти його експлуататорської русифікаторської політики.

Так повстали російські, або зрусифіковані в більшості міста і такі ж верхи найбільш розвинутого пролетаріату, відірвані від українських центрів і зв'язані економічно, культурно і психологічно з центрами російської метрополії. В той же час подавляюча маса місцевого пролетаріату, що вийшла з українського народу, направлялась головнo в промисл гірничий і предметів споживи, які лежали ближче села, як також заповняла кадри торговельно-промислових робітників міста; при чім ціла та маса стояла на низькім соціальному (некваліфікований труд)

і культурнім (з огляду на національний гніт) степені розвитку. Це можна сказати з іще більшим натиском і про сільський півпролетаріят і про бідне селянство, хоча і тісно зв'язані з українським промислом, але відірвані від верхів російського пролетаріату.

Це відношення соціальних сил України представляється в цифрах схематично в слідуєчий спосіб: пролетаріят 15 %, півпролетаріят, бідніше селянство 30 % і середнє селянство 45 %. Розглядаючи пролетаріят України по територіальному і національному походженню (статистика з 1897 р.), видимо, що 84 % є місцевого, а 16 % зашого пролетаріату; по національному походженню 72 % українського, а 28 % чужонаціонального (російського і жидівського). При чім це національні відношення по осібним групам слідує: поміж промисловим пролетаріатом українців коло 50 %, серед непромислового більше чим 85 %.

Таке відношення соціальних сил на Україні привело до цього, що керуючу ролу в українському пролетарському рухові грали російські і зрусифіковані верхи робітничої класи, які льоїкою попереднього свого розвитку і зв'язків з Росією не зрозуміли тенденції української революції, що почалась як національна революція і видвинула проблему створення свого економічного, політичного і культурного

центра в формі незалежної держави. Супротивляючись цій історично неминучій тенденції завершення національного визволення українського народу і допровадження цим способом буржуазно-демократичної революції до кінця, керуючі круги пролетаріату на Україні, з'організовані в Російській Комуністичній Партії, з слабо виявленим навіть областним характером її організації на Україні — Комуністичної Партії (большевиків) України, на протязі 3 літ затримують відживання національної революції в масах, тратять зв'язок з ними, створюють умови, сприяючі розвиткові контрреволюції і приводять до поразки пролетарської диктатури.

Цей подвійний центр на Україні, боротьба внутрішніх і зовнішніх сил її, подвоюють нестійкість української пролетарської революції. Внутрішні сили стихійно стремлять до створення українського державно-економічно політичного центра, зовнішні до підчинення України Росії.

Тенденції внутрішніх сил в період буржуазної революції виявились в боротьбі Центральної Ради за державне самоозначення української нації, в проголошенні незалежності „Української Народньої Республіки“; в період пролетарської революції вони виявляються в стремлінню до створення незалежної Укр. Соц. Рад. Респу-

бліки і свого економічного, політичного і партійного центра.

Ті стремління внутрішніх сил показалися і в організації бувшої Української Комуністичної Партії (боротьбістів), яка однак по своїй непережитій дрібно-буржуазній есеровській природі, по слабости ідеологічних лозунгів і при відсутности твердих організаторських кадрів, не справилася з цим завданням, котре взяти на себе хотіла. Втягаючи в себе без розбору розкладаючуся дрібно-буржуазну стихію і не переваривши її в комуністичному кітлі, під впливом сильного оточення, і провідників К. П. б. У., доходячого до тероризму, опинившись зі своєю хитающою масою і тактикою поміж двома центрами К. П. б. У. і У. К. П., партія боротьбістів неминуче мусіла розпастися. Це і сталося, при чому її вожди, одні добровільно, а другі з примусу, пішли в К. П. б. У.; пролетарські елементи осталися на розпутьті, з яких небагато йде в У. К. П., а дрібно-буржуазна стихія, що раніше йшла за партією боротьбістів, відорвалася від неї, розбрилася або пішла в контрреволюцію.

Слід при цьому замітити, що навіть руські елементи українського пролетаріату за останні часи сильно еволюціонізують в напрямі і в союзі з українською стихією — до творення українських центрів. Цей рух

одбивається також і на К. П. б. У. шамотанням в нутрі її, де відбувається глибока еволюція, яка загрожує в разі збереження її проводирями дотеперішнього політичного курсу, — повним розкладом цієї партії. Не тільки місцеві пролетарські елементи, які в більшій кількості сповняють ряди К. П. б. У., не тільки злившіся туди колишні рядові члени української партії боротьбістів, але також і дійсні великоруські партійні робітники, на скільки останні являються розважними політиками і справжніми інтернаціоналістами, що визволилися від гегемонії руських революціонерів в робочому руху на окраїнах бувшої російської імперії, — всі вони більше менше прийшли до рішучого пересвідчення, що комуністична партія на Україні мусить в своїй роботі числитися з конкретною живою дійсністю цієї країни, що радянський лад в Укр. Соц. Рад. Республіці може бути заведений тільки силами місцевого пролетаріату, в формі окремої від Росії, закінченої і суцільної робітничо-селянської держави, що комуністична партія цієї країни не є в силі виконати стоячі перед нею завдання, наколи вона веде свою роботу на правах обласної організації Р. К. П., себ-то в дійсности не посідаючи ніякої ні політичної, ні організаційної автономії. Фактично існує цілий ряд організацій К. П. б. У. в Полтавській, Київській, Чернігівській,

Херсонській губерніях, які не є далекі від цих поглядів.

Однак керуючі верхи К. П. б. У. ведуть безпощадну боротьбу з таким настроєм в партії, і спіраючися на імпортованих невеликого числа партійних робітниках з Росії, на многочисельних совітських і приватних урядовцях, що по своєму матеріальному положенню є обов'язані піддержувати все стоячих у влади, на примазаних до партії міщанських елементах українського города, що суть органічними ворогами українського села і української національної стихії взагалі, верхи користають з кольосальної сили державного апарата і правительственої партії, з фізичної сили червоної армії, з фінансової і моральної допомоги Р. К. П., як провідники III. Інтернаціоналу, щоб удержатися при владі.

Досвід показав, що нема надії на перемогу здорової революційної думки в К. П. б. У. органічним шляхом, бо висланники з Р. К. П., формальні проводарі К. П. б. У., не зупиняються перед тим, щоби прямо фізичною силою знищити опозицію в рядах своєї партії, щоби зупинити також всяке товариське життя всередині партії, розкладають фактично саму партію, припинили на ділі партійний статут, замінивши всю виборну партійну управу назначеними з гори партійними урядовцями, — щоб тільки не допустити

стихійно зростаючу опозицію внутрі власної партії до влади.

А для того, щоб як небудь задовольнити стремління широких трудящих мас до здорової економії, обернути колишню колонію Росії в рівноправну країну з другими членами будучих світових об'єднаних радянських країн, вони стараються завести чисто буржуазну культурно-національну автономію, в якій афішують свою готовість іти на зустріч національним настроям цієї області. Мимо всього замітити треба, що це їм по крайній мірі слабо вдається, завдяки повній відсутності їх від національної стихії і органічної неспосібності, бо вони у всьому сліпо виконують і ведуться наказами і плянами свого центра з Р. К. П.

Таким чином в часі, коли широкі маси пролетаріята України не тільки українського, але і руського і зросійщеного робітництва в ході української революції еволюціонізують в сторону правдивого розуміння своїх завдань в цій країні, стремлять до довершення її державної організації і до створення центра, який заряджував-би її економією, політикою і культурою, — правлячі верхи К. П. б. У. по причині своєї повної залежності від Р. К. П., паралізують самочинність місцевих сил, реагують на їх в противному напрямі, і тому все більше і більше

відмежовуються і втікають від здорової української масової стихії.

По тій причині, не дивлячись на ту кольосальну роль, котра належиться Р. К. П. у світовій революції, а по часті, і на Україні в першу добу її революції — все-ж таки її областна організація К. П. (б.) У. не може стати носієм руху внутрішніх сил української пролетарської революції, — вона являється часовим наверстуванням (напливом) в українському пролетарському руху, що вповні пояснюється законним та історичним розвитком України, бо тільки в звязку з підйомом внутрішніх класових сил набере своє значіння або розторощить її стихія.

Тому неминучим являється істотний розрив з К. П. (б.) У. і створення центра притягання внутрішніх пролетарських сил, який був-би ідейно і організаційно звязаний і злитий з масами, котрий по мірі свого росту відбивав-би стремління і цілі українського пролетаріату і змагався до вирішення завдання світової революції на Україні.

А таким центром являється зараз Українська Комуністична Партія, яка в процесі революції повинна об'єднати всі комуністичні сили України і виконати основні принципи комуністичної програми.

Це конечно, не відклично мусить статися під теперішній момент нашої спільної боротьби

і в союзі з К. П. (б.) У. проти контрреволюції і світового імперіялізму. Це нарівні обов'язує У. К. П. і К. П. (б.) У. до взаємної помочи і розуміння менту.

Зі своєї сторони Українська Комуністична Партія вважає необхідним активно піддержати радянське правительство України, створене Р. К. П., в його боротьбі проти контрреволюції та імперіялізму, не дивлячись на те, що в багатьох і основних точках вважає його політику хибною. До цієї активної роботи приєднує У. К. П. чимраз нові маси ще не причасних у пролетарській революції, а для себе оставляє право самостійної організації українських робітників і шляхом організаційного масового злиття йти до нормального розвитку української революції.

Рівночасно з тим, будучи самостійним членом міжнародного пролетаріату, маючи за собою 15-літню працю в українських робітничих масах, які зв'язані з нею історично, як з революційною частиною колишньої української соціал-демократії, — Українська Комуністична Партія стремить до завоювання собі місця, морально і організаційно, в III. Комуністичному Інтернаціоналі.

У. К. П. певна, що своїми заслугами перед світовою соціальною революцією пролетаріат України здобув собі право на самостійне представництво в органі, що об-

єднує світовий комуністичний рух, і має право зайняти в йому таке-ж місце, як і пролетаріят Росії і других країн.

V.

Входячи в ряди III. Комуністичного Інтернаціоналу рішенням першого Установчого Зїзду 22.—25. січня 1920 року, опираючись на плятформі Комуністичного Інтернаціоналу і на свою партійну програму, Центральний Комітет Української Комуністичної Партії вважає необхідним сформулювати свою заяву, і звертається з нею до другого Конгресу Комуністичного Інтернаціоналу в слідуючих тезах:

1. Капіталістичний розвиток світу завершився монополюним капіталістичним імперіялізмом, який розділив всю земську полосу поміж купку хижацьких імперіялістичних мілітарних держав, яких оруддям королі і маґнати фінансового капіталу. Цей розвиток штовхнув імперіялістів на грабіжницьку боротьбу заволодіти колоніями і хазяйнувати світовим ринком торгівлі, що остаточно привело до світової війни двох коаліцій, яка сама наглядно показала кризу капіталізму і довела капіталістичний лад до повного зруйнування і розкладу. І світова війна закінчується світовою пролетарською революцією, здійснюючи комунізм.

2. Крім того, цей розвиток капіталізму підняв рівночасно творчі сили колоніальних країн, втягнув їх у всесвітній рух, створив з їх економічні центри, поробив їх єдиними національними територіями, які змагаються за своє визволення з імперіялістичного поневолення і породив національні революційні рухи у тих країнах.

3. Механічна структура світового імперіялізму і основ імперіялістичних колоніальних держав, в зв'язку з економічним розвитком і підйомом відсталих країн, разом з крахом капіталізму і упадком фінансового капіталу, викликаного війною, сама привела до розкладу і знищення економічних організацій, які стреміли до завершення своїх хазяйських і політичних організацій.

4. Це ставить перед повстаючим проти капіталізму і вже управляючим пролетаріатом проблему повної економічної і політичної перебудови всього світу, подиктовану загальними інтересами пролетарської революції, на основах органічного об'єднання і тісного союзу вповні закінчених радянських державних організацій, створених пролетарською революцією і виростаючих з національних революцій, колоній шляхом втягування останніх в комуністичну революцію до активного приведення їх у державні організації.

5. Колоніальний розвій України в цілому попередньому капіталістичному періоді, істо-

рично неминуче довів Україну до національної революції, котра розвинулася в комуністичну революцію і ставить перед українським пролетаріатом завдання організації України в самостійну державу, як знаряддя боротьби з українською буржуазією, яку підпомагає європейський імперіялізм, і як средство для економічного відродження цього краю. В загальній сіті об'єднаних радянських республік, Українська Соціалістична Радянська Республіка повинна зайняти місце, відповідаюче її економічній і політичній окремішності та повазі.

6. Стремління трудящих мас України до створення своїх економічних, політичних і культурних центрів, для управи всім життям країни, наглядно виявилось, як у всьому попередньому періоді української революції, так і зі створення цілого ряду українських партій і других організацій всеукраїнського масштабу, що українська радянська влада в своєму соціалістичному устрою на Україні повинна виходити з бажань самих мас.

7. Ігноровання тенденції української революції зі сторони провідників пролетарської революції на Україні, які спіраються на верхи руського і зросійщеного пролетаріату на Україні, не відхиляє від них пересуду „єдиної неділимої Росії“, і на цілу совітську Росію, і приведе кожний раз до кризи української революції, відштовхує радянську владу від мас,

загострює національну боротьбу, відкидає значну масу трудящих в обійми української націоналістичної дрібної буржуазії, утруднює диференціацію українського пролетаріату від дрібної буржуазії.

8. Зростаючи при таких незмірно важких умовах і плутанині взаїмовідношення внутрішніх і зовнішніх соціальних сил України, із самих низів українського пролетаріату, — Українська Комуністична Партія, походючи з української соціалдемократії, як її революційна частина, стремить шляхом завершення організації української радянської держави підняти її до комуністичного ладу і стати в боротьбі за диктатуру внутрішніх сил українського пролетаріату і трудящих мас, а тим-самим пособити і прискорити процес української пролетарської революції.

9. В своїй боротьбі й праці по організації і виховуванню трудящих мас, Українська Комуністична Партія ставить своїм завданням об'єднання всіх комуністичних сил України, які наслідком історичних причин повстали з різних революційних груп, об'єднання їх на основі принципів програми У.К.П.

Центральний Комітет
Української Комуністичної Партії.

- № 9. **Хименко Гр.:** Хто такі комуністи і чого вони хочуть? Відень, 1920 16^о, 16 стор.
- № 10. **Левинський В.:** Капіталізм і імперіялізм. Відень, 1920, 16^о, 32 стор.
- № 11. **Піддубний Г.:** Комунізм і еволюція. Відень, 1920, 16^о 20 стор.
- № 12. **Ленін Н.:** Третій Інтернаціонал і його історичне значіння. Відень, 1920, 16^о, 12 стор.
- № 13. **Паннекук А.:** Комунізм і демократія. Відень, 1920, 16^о, 9 стор.
- № 14. **Карпинський В. А.:** Що таке радянська влада і як вона будується? Відень, 1920, 16^о, 40 стор.
- № 15. **Піддубний Г.:** Комунізм і патріотизм. Відень, 1920, 16^о, 30 стор.
- № 16. **Мазуренко В.:** Відродження промисловости радянською владою. Відень, 1920, 16^о, 48 стор.
- № 17. **Левинський В.:** Мистецтво і соціалізм. Відень, 1920, 16^о, 20 стор.
- № 18. **Програма Української Комуністичної Партії.** Відень, 1920, 16^о, 64 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

70к) 1,08 (1986) 3911

- № 19. Духове життя людей
1920, 16°, (Друкується.)
- № 20. Калинович І.: Показує
української соціалістичної літератури.
Відень, 1920, 16°, XVI+80 стор.
(Друкується.)
- № 21. Богданов А.: Діалектичний
матеріалізм. Переклад Ю. Сірий.
Відень, 1920, 16°, около 80 стор.,
(Друкується.)
- № 22. Меморандум Української
Комуністичної Партії. — Кон-
гресові III. Інтернаціоналу.
Відень, 1920, 16°, 36 стор.

.....

Замовлення посилати на адресу адміністрації
„Nowa Doba“, Wien, XVIII. Hans Sachsg. 18.

м 3911

М Е М О Р А Н Д У М